

Monikulttuurisuusasiain neuvottelukunnan kokous 9.11.2022

Pöytäkirja

1. Kokouksen avaus, työjärjestyksen hyväksyminen ja pöytäkirjantarkastajien valinta

Päätös: avattiin kokous, todettiin läsnäolijat ja hyväksyttiin työjärjestys. Valittiin pöytäkirjantarkastajiksi Jarkko Haanpää ja Peter Lammenranta.

2. Tervetuloa Tikkurilan päiväkotiin!

Tikkurilan päiväkoti on Vantaan suurin ja yksi Suomen suurimmista. Johtaja Sari Ikonen-Polamo toivotti neuvottelukunnan tervetulleeksi ja esitteli päiväkodin toimintaa. Ikonen-Polamo kertoi, että Tikkurilassa aukioloajat ovat pidemmät kuin useimmissa päiväkodeissa, 5.30–22.00, ja siellä on paljon lapsia, joiden vanhemmilla on varhain alkava tai myöhään päättyvä työ esim. pelastus- tai kaupan alalla. Päiväkoti on kansainvälinen: perheillä on noin 30 kotimaata. Myös kieliä on paljon, mutta tärkein kieli on leikin kieli. Tikkurila on myös [ProVaka](#) eli positiivisesti ryhmässä oppiva päiväkoti. ProVaka-toiminnan tavoitteena on vahvistaa inklusiivista, kaikille yhteistä varhaiskasvatusta hyödyntämällä päiväkodin omia resursseja ja vahvistamalla henkilökunnan ammatillista osaamista. Päiväkodissa on noin 80 eskaria, joista osa on mukana 2-vuotisessa esiopetuskokeilussa.

Päätös: kuultiin esitys ja merkittiin tiedoksi.

3. Ajankohtaista Vantaan varhaiskasvatuksesta

Varhaiskasvatus koostuu kasvatuksen, opetuksen ja hoidon kokonaisuudesta. Tavoitteena on edistää lasten tasapainoista kasvua, kehitystä ja oppimista. Varhaiskasvatuksessa luodaan pohjaa lapsen laaja-alaiselle osaamiselle tarjoamalla myönteisiä oppimiskokemuksia. Päämääränä on, että lapsille kehittyy kyky ajatella, oppia, osallistua, vaikuttaa, toimia vuorovaikutuksessa ja huolehtia itsestään eli käytännössä saada valmiuksia koulua varten. Monikulttuurisuusasiain neuvottelukunta kuuli kokouksessaan eri Vantaalla eri rooleissa toimivia varhaiskasvatuksen ammattilaisia ja sai kattavan esittelyn olemassa olevista palveluista. Yleisesittelyn ohella tutustuttiin kehittämistoimintaan, jolla pyritään tasoittamaan alueiden ja perheiden sosio-ekonomisista eroista johtuvaa eriarvoisuutta erityisesti kieli- ja kulttuurivähemmistöt huomioiden. Lisäksi käsiteltiin ajankohtaisia asioita kuten henkilöstötilannetta ja mitä sille voisi tehdä. [Kalvot](#) löytyvät luottamushenkilöiden Extranetistä.

Kehittämispäällikkö **Katjamaría Halme** esitteli varhaiskasvatusta numeroiden valossa. Vantaan noin 16 000 varhaiskasvatuserästä lapsesta 12 600 on päiväkodeissa ja 3 000 kotihoidon tuella. Kunnallisia päiväkotia on 134 ja niiden lisäksi yksityisiä päiväkotia, perhepäivähoitoa ja mm. avoimia kohtaamispaikkoja. Henkilöstöä kunnallisessa varhaiskasvatuksessa on 2 300. Katja kertoi, että lähes kaikki 6-vuotiaat osallistuvat varhaiskasvatukseen ja alle vuoden ikäisistä 6,5 %. Yhteensä lapsilla on yli 100 vierasta kieltä, joista yleisimmät ovat venäjä ja viro. Joissain päiväkodeissa yli 90 % lapsista on vieraskielisiä, joten alueelliset erot voivat olla isoja. Vieraskielisten osallistumisaste varhaiskasvatukseen on 59 % eli aika paljon alhaisempi kuin suomen- tai ruotsinkielisillä lapsilla.

Projekti-asiantuntija **Hanna Tuominen** avasi kehityksen ja oppimisen tuen kriteerejä ja tilannetta Vantaalla. Tuesta on linjattu varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa. Kielisyys ei ole peruste tuen tarpeeseen, mutta vieraskielisten lasten osuus tukea saavista korostuu ja alueellinen hajonta näkyy, joskin erot ovat tasoittuneet jonkun verran. Vieraskielisten osuus ja sitä myötä tukea saavien osuus kasvaa tasaisesti. Siksi on tärkeää panostaa henkilöstön osaamiseen ja kielitietoisuuden lisäämiseen, toisin sanoen sen pohtimiseen, mitä tarkoittaa, kun lapsen äidinkieli ei ole suomi. Hanna huomautti, että väestörekisteristä kerätty tieto äidinkielestä on eri asia kuin päiväkodeista kerätty, sillä väestörekisteriin voi merkitä vain yhden äidinkielen. Monella lapsella voi olla perheessä kaksi tai useampi kieli.

Katjamaria kertoi Vantaalla tehtävästä [Lapsiystävällinen kunta](#) -työstä eli LYK-työstä varhaiskasvatuksen osalta. Lapsiystävällinen kunta -tunnustus on mahdollista saada vuonna 2024, kun päätöksenteossa ja kuntatyössä on tehty tekoja sen varmistamiseksi, että lapsen etu olisi ensisijainen. Työssä halutaan panostaa erityisesti seuraaviin asioihin:

1. parantaa lapsen osuutta toiminnan suunnittelussa, ts. pohditaan, miten saadaan esille lapsen toiveet, kun kielitaitoa ei vielä ole tai lapsi on haavoittuvassa asemassa (piirtäminen, kuvat jne. apuna);
2. edistää lasten yhdenvertaisuutta esim. keräämällä kokemustietoa systemaattisesti (välineenä erityisesti varhaiskasvatussuunnitelmakeskustelut);
3. edistää turvallisuutta ml. sosiaalinen ja psyykinen turvallisuus mm. laatumalla turvallisemman tilan periaatteet ("turvallinen päiväkotipäivä") yhdessä lasten kanssa ja lisäämällä kodin ja päiväkodin yhteistyötä arjessa kieli huomioiden;
5. huomioida lapsen edun ensisijaisuus hallinnollisissa päätöksissä sekä
6. viestiä henkilöstölle laajasti lapsen oikeuksista ja osallistua Lapsen oikeuksien viikkoon.

Hanna kävi läpi varhaiskasvatuksen **rahoitusta**. Osa rahoituksesta on valtion erityisavustuksena myönnettävää kota-rahaa eli koulutuksellisen tasa-arvon rahaa. Sitä kohdennetaan yksiköihin, jotka ovat haavoittuvilla alueilla. Kota-rahaa saatiin tänä vuonna 2 miljoonaa euroa ja se käytetään lapsi- ja perheohjaajiin, kehittäjäopettajiin ja vuodesta 2023 alkaen lisäavustajiin. Esi- ja perusopetuksen puolella rahaa on kohdennettu nivelvaiheeseen. Pandemian vaikutuksesta erityisen paljon kärsineisiin yksiköihin on saatu 400 000 euroa valtion erityisavustuksena lisähenkilöstön palkkaamiseen. Rahaa siis on runsaasti, mutta ongelmana on henkilöstön saatavuus. Mahdollisuuksien mukaan rahaa käytetään yhteistyön ja henkilöstön osaamisen kehittämiseen mm. ProVaka-mallin käyttöönottamiseksi. Lisäksi on kehitetty siirtymävaiheiden yhteistyörakenteita, vaativaa monialista tukea ja sujuvampaa varhaiskasvatuksen aloitusta vieraskielisille perheille.

Kieli- ja kulttuurikoordinaattori **Nina Thurin** kertoi koordinaattorin työnkuvasta todeten, että tehtävä ei ole lakivelvoite, mutta monikulttuuristuva Vantaa on panostanut siihen jo 11 vuoden ajan. Koordinaattoreilla (nyt 5) on laaja tehtävänkuva, johon kuuluu mm. henkilöstön ja päiväkodin johtajien tukeminen kieli- ja kulttuuritietoisuus huomioiden, vuorovaikutus ja yhteistyö huoltajien kanssa sekä työn arviointi ja kehittäminen. Kielitietoisuuteen kuuluu sen pohtiminen, mihin kaikkeen kieli vaikuttaa, sekä oman toimintatavan tarkastelu. Kielitietoisessa päiväkodissa kieli on keskeisin työväline, kaikki kielet saavat olla läsnä ja lapsen kieliosaaminen otetaan opetuksessa huomioon. Kulttuuritietoisuus merkitsee, että taustat ja kulttuuri huomioidaan myönteisellä tavalla esim. juhlien vietossa. Hyvä työkalu on Kieli-, kulttuuri- ja katsomustietoisuuden varhaiskasvatuksen käsikirja. Kieli- ja kulttuuritietoisuus kuuluu kaikille lapsille, myös suomenkielisille. Työn vaikuttavuudesta saadaan pian tietoa. Nina painotti, että suomi toisena kielenä (S2)-opetusta on ollut varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa jo kauemmin, eikä sitä pidä sekoittaa kielitietoisuuteen. S2-opetus on tavoitteellista ja lapsen kielen edistymistä tehdään näkyväksi myös vanhemmille.

Kielen oppimisella on suuri vaikutus kouluvalmiuteen ja akateemiseen menestykseen myöhemmin. Lasten tilanteet ovat hyvin erilaisia taustan mukaan, ja huolena on huono-osaisuuden kasautuminen. Vieraskielisyys sinänsä ei tarkoita huono-osaisuutta, vaan siihen on monta muuta vaikuttavaa tekijää. Katjamaria täydensi, että 6-vuotiaille lapsille, joiden suomen kielen taito jää alle kehittyvän alkeiskielitaidon tason, tarjotaan perusopetukseen valmistavaa opetusta. Vantaalta on 500 lasta mukana otannassa 2-vuotisen esiopetuksen kokeilussa. Jo neuvolan kautta ohjautuu päiväkotiin 1–2-vuotiaita.

Kielenoppiminen herätti keskustelua. Todettiin, että kaikkein pienimmät ikäryhmät ovat kaikkein vieraskielisimpiä eivätkä vielä päiväkodissa. Kaikki vanhemmat eivät tiedä päiväkodista eivätkä varhaiskasvatuksesta palveluna. Palveluohjaus onkin erittäin tärkeää, ja jo neuvolasta saatetaan ohjata 1–2-vuotiaita päiväkotiin. On myös tärkeää, että lapsi saa olla samassa esiopetusryhmässä. Vantaalla esiopetuspäivä on 5 tuntia eli pidempi kuin Helsingissä. Tavoitteena on, että lapsi oppii koulua varten tarpeeksi suomea.

Ukrainan kriisi näkyy myös varhaiskasvatuksessa. Vantaa tekee yhteistyötä vastaanottokeskuksen kanssa ja tiedottaa avoimista palveluista ja esiopetusmahdollisuudesta. Kaikille halukkaille löytyy päiväkotipaikka esiopetuksessa. Lapsia on nyt muutama kymmen. Henkilöstöä tuetaan huomioimaan traumat. Lähes kaikki kouluikäiset käyvät etäkoulua Ukrainaan.

Hanna kertoi, miten päiväkodin ja koulun nivelvaiheessa siirretään tietoa kaksi- ja monikielisten lasten osalta **Eskarista Ekalle** -prosessilla. Siihen sisältyy mm. tieto siitä, miten lasta on tuettu, hyväksi todetut menetelmät ja lomake suomen kielen taitojen seurannasta.

Katjamaria painotti, että oman äidinkielen oppiminen tukee myös suomen kielen oppimista, joten sitä on tärkeä vahvistaa. Akateemisen kielitaidon omaksumiseksi hyvä käytännön työkalu on **Lukulumsovellus**, joka on monikielinen kuvakirjapalvelu ja käytössä kirjastoissa. Vantaalla oman äidinkielen opetus ei ala vielä eskarissa, mutta se olisi hyvä aloittaa esim. pilottina.

Lapsi- ja perheohjaajat ovat päiväkodin ”ylimääräinen hyvä”. Ohjaaja **Mira Kantola** kertoi omasta ja kollegoidensa työstä, jonka ytimessä on monialainen yhteistyö vahvistamassa yhteisöllisyyttä ja tukemassa vanhemmuutta uusia työtapoja mallintaen. Työhön kuuluu esimerkiksi tilaisuuksien järjestäminen vanhemmille, perheiden palveluohjaus (mm. Vantaa-infoon, työnhakuun, Kelaan jne.) Työtä tehdään myös lastensuojelun ja neuvoloiden kanssa ja se edellyttää jatkuvaa itsenäistä tiedonhankintaa esim. Neuvova Vantaa -verkoston kautta. Vastaan tulee aika paljon perheitä, jotka eivät ole neuvolan asiakkaita. Joskus kasvatusta ja vanhemmuutta tuetaan selvittämällä väärinymmärryksiä ja käymällä läpi, mikä on lain puitteissa sallittua lapsenkasvatuksessa ja mikä ei. Ohjaaja tarjoaa pedagogista tukea ryhmissä ja on varhaiskasvatussuunnitelmaa tehdessä vanhemman tukena - tukeen liittyvät asiat puhuttavat, sillä vanhemmilla usein ennakkoluuloja, kun lapsesta puhutaan. Lapsi- ja perheohjaajan paikkoja on 27, mutta valitettavasti vain 17 on täytetty. Hän kehottikin viemään viestiä, että Vantaalla on hyvä tehdä töitä. Lapsi- ja perheohjaajien palkat tulevat osittain valtion kotalahjoituksesta ja osittain Vantaan MEK-ohjelmasta. Kotalahjoitus lyödään lukkoon vain vuodeksi kerrallaan. Ensi vuodeksi on työ sopimukset, mutta jatko ei ole varma.

Varhaiskasvatuksen psykologi **Terhi Rawlings** ja kuraattori **Päivi Vuokkola** esittelivät vakan alle esikouluikäisille tarkoitettuja matalan kynnyksen psykologi- ja kuraattoripalveluita, joiden keskeinen tavoite on vanhemmuuden tukeminen. Vantaa on edelläkävijä, sillä muualla pks-alueella ei ole vastaavaa. Vantaalla palvelua on noin 30 päiväkodissa Martinlaakson, Koivukylän, Myyrmäen ja Hakunilan alueilla, ja siitä huolehti 3 psykologia ja 4 kuraattoria. He työskentelevät usein työparina jalkautuen ja kiertäen ryhmissä, ovat mukana vasu-keskusteluissa, tekevät yhteisöllistä hyvinvointityötä

(esim. vanhempainiltoja) ja tarvittaessa myös kotikäyntejä. Vanhempainilloissa tavoitetaan paljon väkeä, sillä vanhemmilla on suuri halu tietää asioista. 70 % vanhemmista tulee eri kieliryhmistä. Keskustelujen aiheina ovat mm. erotilanteet ja kasvatushaasteet. Työparityöskentely on hyvä käytäntö etenkin, jos tarvitaan intensiivistä tukea. Päivi kertoi, että tällä hetkellä tarvitaan paljon apua tunteiden säätelyyn ja ryhmäytymiseen. Työ on ennen kaikkea ennaltaehkäisevää, mutta ammattilaiset pystyvät myös näkemään kehityksen haasteet ja puuttumaan varhain ja ohjaamaan tuen piiriin. Tuen pitää olla mahdollisimman helposti ja varhain saatavilla esim. vanhempien kahvilassa. Jos perheestä on huoli, vakan henkilöstö voi konsultoida kuraattoria.

Tärkeän työn rahoituskuvio on ongelmallinen ja herättää huolen. Psykologit on vakinaistettu, mutta kuraattorit siirtyvät hyvinvointialueelle vuoden vaihteessa. He työskentelevät nyt mek-rahoituksella, mutta hyvinvointialueella rahoitus ei ole varmistunut.

Keskustelussa nousi esille monia asioita kuten esimerkiksi erittäin haavoittuvassa asemassa olevat lapset, joista monilla on pakolaistausta, heidän ja heidän vanhempiansa tuen tarpeet, päiväkodin arkitodellisuus henkilöstöpulan ja osaavien tekijöiden puuttuessa, rahoitushuolet sekä oman äidinkielen opetus.

Ratkaisuksi henkilöstö pulaan mainittiin mm. maahanmuuttajille tarkoitettujen ammattiin johtavien koulutuspolkujen hyödyntäminen kuten Vanhemmat mukaan varhaiskasvatukseen -pilottihanke, Laurean mahdollinen sosionomikoulutus ulkomaalaisille ja monimuoto-opetus pitkään lastenhoitajana työskennelleille. Keskusteltiin henkilöstön saatavuusohjelmasta ja päiväkotien opettajasegregaatiosta, joka on huolestuttavaa ja asettaa lapset eriarvoiseen asemaan – Vantaalla on päiväkoteja, joissa on vain yksi kelpoinen opettaja. Todettiin, että työssä tarvitaan monialaisia tukitoimia, jotta henkilöstö pystyy keskittymään omaan perustyöhön, ja että Vantaalla pitäisi tukea pysyviä työuria kaikilla toimialoilla. Pysyvyys rauhoittaa työyhteisön, jolloin päästään kehittämiseen: se tuo työhyvinvointia ja mahdollistaa johtajan työn. Mahdollisimman varhainen tuki myös tuo pitkäkestoista säästöä.

Rahoitukseen liittyen keskusteltiin valtakunnallisen pitkäjänteisen strategisen rahoitusohjelman tarpeesta ja todettiin, että hallituskausittain päätettävä rahoituspohja laahaa kunnan viestin jäljessä. Mietittiin myös, olisiko rahoitusongelma ratkaistavissa kunnassa – siihen tarvitaan politiikkoja. Huomautettiin, että maahanmuuttajapalveluissa vakanssien lisäys on vähentänyt ostopalvelujen käyttöä ja byrokratiaa ja säästänyt monta sataa tuhatta euroa.

Oman äidinkielen opetuksen osalta todettiin, että aiemman kokemuksen perusteella käytännön järjestelyt ovat osoittautuneet hankaliksi. Esitettiin, että kotouttamisohjelmaan voisi sisällyttää tavoitteen tarjota omaa äidinkieltä varhaiskasvatuksessa. Periaatteessa ajatus on hyvä, mutta toteuttamisessa tulisi yhdenvertaisuuspulmia harvinaisten kielten kohdalla ja myös päiväkodin toimintatapojen kannalta, jotka tähtäävät siihen, että toiminta oikeasti tukee oppimista. Asia siis vaatii paljon pohtimista. Mietittiin myös, voisiko Lukulumo-lisenssit laajentaa perheille, mutta huomautettiin, että ne ovat kalliita eivätkä auta luku- ja kirjoitustaidottomia. Tuotiin esille ajatus, että myös varhaiskasvatuksessa voisi olla monikieliset ohjaajia. Ajatus sai kannatusta. Lopuksi katsottiin Hakunilanrinteen päiväkodissa kuvattu video Ruokailoa. Linkki: https://www.youtube.com/watch?v=ERCCq8_OnEU

Päätös: kuultiin esitykset, keskusteltiin ja merkittiin tiedoksi.

4. Raportointi hyvinvointialueen monikulttuurisuusalueen neuvottelukunnasta

Vantaa-Keravan hyvinvointialueen monikulttuurisuusasiain neuvottelukunta kokoontui 11.10. Vantaan edustajien kokouskuulumiset siirrettiin seuraavaan kokoukseen.

Päätös: merkittiin tiedoksi.

5. Ajankohtaiset asiat

Vuoden 2022 Kulttuuriseppää tai Kulttuuriseppä-tekoa haetaan parhaillaan. Monikulttuurisuusasiain neuvottelukunnasta on valittu raatiin kaksi edustajaa, yksi mies ja yksi nainen. Valitaan monikulttuurisuusasiain neuvottelukunnan edustajat raatiin.

Päätös: valittiin valintaraatiin Andrei Hinkonen ja Samira Chakir ja merkittiin päätös tiedoksi.

6. Tiedoksi merkittävät asiat

- Kaupunginhallituksen on antanut vastauksen monikulttuurisuusasiain neuvottelukunnan aloitteeseen ”*Lähisuhdeväkivallan ehkäisytyön jatkuvuus ja resurssit Vantaalla turvattava*”. Vastauksen mukaan asia on tärkeä, mutta koordinaatiovastuu siirtyy hyvinvointialueelle. Kaupungin on kuitenkin tehtävä yhdyspintas suunnitelma ja vahvistettava kunta-ammattilaisten osaamista lähisuhdeväkivallan tunnistamiseksi, puheeksi ottamiseksi sekä uhrin ja tekijän neuvomiseksi sopiviin sote- tai järjestöpalveluihin. Kaupunkistrategian ja johdon toimialan roolina on lähisuhdeväkivaltatietoisuuden kohottaminen muun muassa poliittisten päättäjien keskuudessa.
- Maahanmuuttodialogit 27.10. ja 3.11. – keskustellaan seuraavassa kokouksessa
- Monikulttuurista itsenäisyyspäiväjuhlaa vietetään Kulttuuritalo Martinuksessa 6.12. klo 14–16. Samassa tilaisuudessa jaetaan Kulttuuriseppä-tunnustus.

Päätös: merkittiin tiedoksi.

7. Kokouksen päättäminen

Puheenjohtaja päätti kokouksen klo 19.54. Vuoden viimeinen kokous pidetään 14.12.